

Arbeidsnotater

T A T I S T I S K S E N T R A L B Y R Å

Dronningensgt. 16, Oslo-Dep., Oslo 1. Tlf. 41 38 20

IO 75/31

23. september

DET NORSKE NASJONALREGNSKAPET
DOKUMENTASJONSNOTAT NR. 6
SEKTORBEREGNINGER FOR VAREHANDEL

Av

Erling Joar Fløttum

INNHold

	Side
1. Innledning	1
2. Varehandelens plass i nasjonalregnskapets kontoplan	1
3. Registreringsmetoden i nasjonalregnskapet	3
4. Beregningen av brutto handelsavanser	5
5. Nærmere om innsatsfaktorene i varehandelen	9
Vedlegg 1: Sektorregnskap for varehandelen 1970-74	14
Vedlegg 2: Oversikt over utgitte og planlagte dokumentasjons- notater om nasjonalregnskapet	15

1. Innledning

Det er et kjent fenomen at de enkelte næringers relative betydning i økonomien endrer seg over tiden. Det er særlig de tjenesteytende sektorer, tertiærnæringene, som vokser på bekostning av primærnæringene, mens sekundærnæringenes plass i den senere tid har vært noenlunde stabil, relativt sett. Blant tertiærnæringene veier varehandelen tungt, den har svart for 10-14 prosent av samlet faktorinntekt i Norge i etterkrigsårene. Dens andel av tertiærnæringenes faktorinntekt har ligget rundt 20 prosent. At varehandelssektoren (NR-sektor 23720) er den enkeltsektor i nasjonalregnskapets kontoplan for produksjonssektorer som gir størst bidrag til totaltallene av samtlige sektorer, skulle ytterligere belyse varehandelssektorens store betydning. Sammen med det forhold at varehandelssektoren teknisk sett får "særbehandling" i nasjonalregnskapet på grunn av forholdet til de sentrale begreper som nyttes her, berettiger dette at sektorberegningene for varehandelen beskrives i et eget dokumentasjonsnotat.

2. Varehandelens plass i nasjonalregnskapets kontoplan

Totalt inneholder nasjonalregnskapet flere tusen tallserier, fordelt på en rekke forskjellige konti. I "Kontoplan for nasjonalregnskapet" finner vi 10 hovedkontotyper som de enkelte konti grupperes etter. I denne framstillingen vil vi særlig berøre de hovedkontotyper som kalles "produksjonskonti" og "varekonti", men også "inntektskonti" som forlenget del av realregnskapet vil bli beskrevet.

I nasjonalregnskapet finnes ca. 200 produksjonskonti, en konto for hver produksjonssektor. Sektorinndelingen er basert på "Standard for næringsgruppering", som er en norsk versjon av FN's standard, ISIC ("International Standard of Industry Classification"). I FN's standard er varehandelen skilt i engros- og detaljhandel, det samme er tilfellet med den norske næringsstandarden som i tillegg presenterer en meget detaljert underopptelling på næringshovedgrupper, næringsgrupper og næringsundergrupper innenfor hver av næringsområdene engros- og agenturhandel og detaljhandel. I nasjonalregnskapet har vi imidlertid holdt fast ved én varehandelssektor. Det er en foreløpig løsning inntil vi får bedre og flere primærdata om de enkelte deler av denne vidt definerte sektoren, men er også i høy grad motivert ut fra dens tekniske behandling i nasjonalregnskapet, idet produksjonsberegningene må sies å ha karakteren av residualberegning. Senere skal vi se at dette må tas med visse modifikasjoner.

I nasjonalregnskapets kontoplan finnes ikke spesielle aggregerte produksjonskonti, men for publiserings- og analyseformål er det hensiktsmessig å aggregere næringene. Publiseringsstabellene i bl.a. Økonomisk Utsyn inneholder næringsbetegnelsen varehandel m.v. som foruten den ordinære varehandelssektoren (23720) inneholder en rekke dummy-sektorer (hjelpesektorer av ulike slag):

- 23 750 Innkreving av toll
- 23 751 Innkreving av merverdiavgift, import
- 23 752 Refusjon av merverdiavgift, nyinvesteringer
- 23 753 Innkreving av investeringsavgift, nyinvesteringer
- 23 754 Subsidier til refusjon av merverdiavgift på boliger og sosiale bygg
- 23 756 Innkreving av særavgift på import
- 23 759 Beregnet gevinst i faste priser ved skiftvirkninger mellom eksport og norsk anvendelse m.v.
(= 0 i løpende priser)

Disse hjelpesektorene er nødvendige "korrektiver" til brutto- og netto-nasjonalproduktet. Medregnet disse vil bruttoproduktet i varehandelen bli ekstraordinært stort fordi næringen benyttes som "skatteoppkrever". Men her ligger ikke primærfaktorer, og faktorinntekten blir upåvirket (= 0 for disse hjelpesektorene). For nærmere beskrivelse av dummy-sektorene henvises til dokumentasjonsnotat nr. 15 om indirekte skatter og subsidier og dokumentasjonsnotat nr. 17 om beregning i faste priser. Før vi går videre, er det viktig å definere bruttoproduksjonen i varehandelen, generelt sett som differensen mellom en vares kjøperverdi (hos endelig forbruker) og varens selgerverdi (verdi ab-fabrikk eller import cif-verdi). Bortsett fra noen tilleggsposter svarer altså produksjonsbegrepet i varehandelen til bruttoavansen.

Produksjonssektoren varehandel vil gi sektorens produksjon (brutto-avanse) fordelt på varer. Summen av disse kreditpostene utgjør bruttoproduksjonen i sektoren. De enkelte varekonti inneholder på sin debet-side import og bruttoproduksjon fra produksjonssektorene og på sin kredit-side fordeles varene på vareinnsats i produksjonssektorer og sluttleveringer til eksport, konsum og bruttoinvesteringer (inkl. lagerendringer). Kontosystemet er nå bygd ut med paralelle varekonti som viser tilgang og anvendelse av de enkelte varer (og tjenester). I alt benyttes 8 ulike varekonti:

- 10 Varekonti, basisverdi
- 11 " , merverdiavgift
- 12 " , andre indirekte skatter på varer
- 13 " , subsidier på varer
- 14 " , basisverdi i varehandel
- 15 " , merverdiavgift i varehandel

- 16 Varekonti, andre indirekte skatter på varer i varehandel
 17 " , subsidier på varer i varehandel

Summen av konti 10-13 danner kontotype (18) for varekonti, selgerverdi, ufordelt, mens summen av konti 14-17 danner kontotype (19) for varekonti, handelsavanse, ufordelt. Fra varekontienes kredittside (forbrukssiden) vil den overveiende del av bruttoproduksjonen i varehandelen bli bestemt gjennom summering av bruttoavansen i varekonti 14-17, som derfor er spesifikke varekonti knyttet til varehandelen. Konstruksjonen av selve varene i nasjonalregnskapet er ikke knyttet til varehandelssektoren på noen måte, idet disse er gitt hovedvare-koder svarende til hovedleverandørsektor i første distribusjonsledd. (Det eksisterer dog likevel en hovedvare 720 som heter provisjoner, omsetning av brukte konsumvarer m.v.) På produksjonskontienes debetside finner vi vareinnsatsen fra de enkelte varekonti, mens debetsaldoen defineres som sektorens bruttoprodukt. Dette vil under hovedkontotypen "inntektskonti" bli oppdelt i komponenter i bruttoproduktet - kapitalslit, indirekte skatter, subsidier, lønn og eierinntekt, også benevnt som "faktorinntektsregnskapet". Dette avgrenser realregnskapet fra inntekts- og kapitalregnskapet og vil gi rammen for beskrivelsen nedenfor.

3. Registreringsmetoden i nasjonalregnskapet

Innledningsvis må vi understreke at produksjonsstatistikk for varehandelen ikke foreligger. Vi har heller aldri hatt oppgaver over sum vareinnsats i varehandelsnæringen i norsk primærstatistikk. Nedenfor skal vi se litt generelt på hvordan registreringsmetoden framtrer i nasjonalregnskapet som bakgrunn for den videre beskrivelse.

I det norske nasjonalregnskapet kan leveransene mellom de enkelte sektorene beregnes i hvert av de tre verdsett - basisverdier, selgerverdier eller kjøperverdier (dessuten også "mellomløsninger" definert ut fra kontoplanen, f.eks. kjøperverdi ekskl. merverdiavgift).

Innkjøp av varer til en produksjonssektor registreres til kjøperverdi^{*}, dvs. den fulle verdi som er betalt for varene og betyr at handelsavansene er inkludert. Tilsvarende gjelder for sluttleveringene. De handelsavanser og transportytelser som er inkludert i kjøperverdien, bokføres til gjengjeld på kredittsiden for produksjonskontoen for varehandel. Varehandelen leverer følgelig handelsavansene på de enkelte varene.

* Primærdataene er svært ofte registrert eksklusive merverdiavgift (f.eks. for industrinæringene).

Leveransene av de enkelte varene til mottakende sektorer og sluttleveringer registreres naturlig i kjøperverdier. Når det derimot gjelder tilgangen av de enkelte varene fra leverende sektorer og import, foregår registreringen naturlig i selgerverdier. (Synonymt med produsentverdi ved innenlandsk produksjon.) Registreringsmåten i nasjonalregnskapet kan illustreres ved hjelp av figuren nedenfor:

Figur 1. Sektor-vare/vare-sektor-matrise med illustrasjon av strømmene i nasjonalregnskapet

	Varekonti		Konti for aktiviteter (produksjonssektorer)		Sluttleveringer	Sum
	1i	2i	...j	...v	...s...	
<u>Varekonti</u>						
1. Selgerverdi : vare nr. i			$X_{1i,j}$	$X_{1i,v}$	$X_{1i,s}$	$X_{1i.}$
2. Handelsavanse : :			$X_{2i,j}$	$X_{2i,v}$	$X_{2i,s}$	$X_{2i.}$
<u>Konti for aktiviteter (prod. sektorer)</u>						
: sektor nr. j	$X_{j,1i}$					$X_{j.}$
: varehandel v		$X_{v,2i}$				$X_{v.}$
<u>Konti for komponenter i bruttoproduktet</u>						
: P.			$X_{P,j}$	$X_{P,v}$		$X_{P.}$
<u>Import</u> b	$X_{b,1i}$					$X_{b.}$
Sum	$X_{.1i}$	$X_{.2i}$	$X_{.j}$	$X_{.v}$	$X_{.s}$	

For å forenkle framstillingen har vi ikke delt sluttleveringene opp i ulike kategorier i figuren. Blant sektorene (aktivitetskontiene) har vi markert sektor nr. j og sektoren varehandel (v). Tilsvarende er innsatsen av primærfaktorene i de samme sektorene bare markert ved totalstørrelser.

Definisjoner av symboler i figur 1:

$X_{j,1i}$ = Levering fra sektor nr. j til varekonto nr. i til selgerverdi (ekskl. handelsavanse og transport)

$X_{v,2i}$ = Handelsavanse inklusive transportytelser på vare nr. i

$X_{b,li}$	=	Importleveranser av vare nr. i til selgerverdi (c.i.f.)
$X_{.1i} + X_{.2i}$	=	Total tilgang av vare nr. i til kjøperverdi
$X_{.j.} = X_{.j}$	=	Total bruttoproduksjon i sektor nr. j (eksklusive handelsavanser og transport)
$X_{v.} = X_{.v}$	=	Totale handelsavanser inklusive transport i varehandel, dvs. bruttoproduksjon i varehandel
$X_{b.}$	=	Total import
$X_{1i,j} + X_{2i,j}$	=	Levering av vare nr. i til mottakende sektor nr. j til kjøperverdi (dvs. inklusive handelsavanse og transport)
$X_{1i,v} + X_{2i,v}$	=	Levering av vare nr. i til varehandel til kjøperverdi (dvs. inklusive handelsavanse og transport)
$X_{1i,s} + X_{2i,s}$ = X_{is}	=	Sluttlevering av vare nr. i til kjøperverdi (dvs. inkl. handelsavanser og transport)
$X_{1i.} + X_{2i.}$	=	Totalt forbruk av vare nr. i til kjøperverdi
$X_{.s}$	=	Totalverdi av sluttleveringene inklusive transport og handelsavanser
X_{Pj}	=	Total primærinnsats i sektor nr. j, dvs. bruttoproduktet i sektor nr. j
X_{Pv}	=	Total primærinnsats i varehandel, dvs. bruttoproduktet i varehandel

I sin form gir det norske nasjonalregnskapet et integrert kryssløp i selgerverdier. Et kryssløp i selgerverdier innebærer at handelsavansene oppfattes som "selvstendige varer". Nasjonalregnskapet gir imidlertid mulighet for å etablere kryssløp både i kjøperverdier og basisverdier. Kjøperverdiene finnes ved å benytte handelsavansene som tilleggsposter, mens basisverdiene finnes ved å benytte netto vareavgifter (kontotypene 11-13, 15-17/ som fradragposter. Konkret vil f.eks. et kryssløp i kjøperverdier innebære at det registreres summer bestående av linje 1 og 2 i hver kolonne i figur 1. Vi får da kjøperverdiene på forbrukssiden. Ved å beregne linje 2 (handelsavansene) og legge disse til hver vare på tilgangssiden, hvor registreringen forøvrig er til selgerverdi, vil også leveransene fra de enkelte sektorer bli uttrykt i kjøperverdier. Kryssløp i basisverdier finnes tilsvarende ved å trekke vareavgiftene fra selgerverdiene og legge til varesubsidiene.

4. Beregningen av brutto handelsavanser

Kreditpostene i varehandelens produksjonskonto er som nevnt de bruttohandelsavanser som beregnes fra forbrukssiden (vareinnsats og

sluttleleveringer). En stor del (60 prosent) av disse oppstår ved vareleveransene til privat konsum (del av sluttleveringene). Nedenfor er derfor redegjort for hvordan bruttohandelsavansene beregnes i dette tilfellet. I nasjonalregnskapets oppstilling over privat konsum inngår det 135 konsumgrupper (som sluttleveringskategorier), hvorav ca. 100 gjelder varekonsum og mottar én eller oftest flere varer inn til konsumkontier. Beregningsmetoden for en enkelt av disse konsumgruppene kan vi illustrere med utgangspunkt i følgende størrelser:

$$\begin{aligned}
 X_{.k} &= \text{Verditall i løpende kjøperverdi for konsumgruppe } k \\
 &\quad (\text{sum over alle varer i denne gruppen}) \\
 X'_{.k} &= \text{Verditall i løpende selgerverdi for konsumgruppe } k \\
 \bar{X}_{.k} &= \text{Verditall i fast kjøperverdi for konsumgruppe } k \\
 \bar{X}'_{.k} &= \text{Verditall i fast selgerverdi for konsumgruppe } k
 \end{aligned}$$

Når vi skal beregne bruttohandelsavansen, definert som differansen ($X_{.k} - X'_{.k}$) i løpende priser og differansen ($\bar{X}_{.k} - \bar{X}'_{.k}$) i faste priser, starter vi normalt med beregning av verditall i løpende kjøperverdier. Med utgangspunkt i forrige års regnskap som beregningsgrunnlag og primærstatistikk som viser årlig endring i detaljomsetningen fordelt på bransjer (næringsgrupper) er det konstruert verdiindekser for de enkelte konsumgrupper til løpende kjøperverdi. Primærstatistikk er i første rekke detaljomsetningsindeksens materiale til bruk i de foreløpige regnskap og endring i detaljomsetning fra den årlige varehandelsstatistikken for bruk i endelige regnskapsår. For å knytte forbindelsen mellom primærdata for næringsgrupper til verdiindekser for konsumgrupper (som kan betraktes som varekategorier) er det beregnet vektorer på grunnlag av innkjøpsstatistikken for detaljhandelen. (Jfr. forøvrige dokumentasjonsnotat nr. 11 om beregning av privat konsum.) De beregnede størrelsene $X_{.k}$ skal reflektere detaljomsetningen av de enkelte varekategoriene, og de prisene som legges til grunn er følgelig utsalgsprisene i butikkene.

Under siste hovedrevisjon innhentet Byrådet spesielle oppgaver over bruttohandelsavanseprosentene for de enkelte konsumgruppene, vesentlig fra offentlige organer og diverse bransjeorganisasjoner. Enten ved denne "direkte metoden" eller ved hjelp av indirekte beregningsmetoder på grunnlag av prisoppgaver (kjøper- og selgerpriser) og oppgaver fra Forbruksundersøkelsen 1967 ble det i "basisåret" etablert et nivå for de enkelte konsumgrupper i kjøperverdi, inkl. forholdet mellom kjøperverdi og selgerverdi (gjerne uttrykt i bruttohandelsavanseprosenten i forhold til gruppens selgerverdi). På basis av denne informasjonen beregnes

løpende selgerverdier $X'_{.k}$ ved å trekke de prosentvise bruttoavansene fra $X_{.k}$. Dette er gjort mekanisk og under denne beregningsprosedyren er avanseprosentene uttrykt i forhold til kjøperverdiene. Verdien av privat konsum av de enkelte varegrupper til selgerpriser blir dermed anslått. Basisåret i nasjonalregnskapet er nå 1970, slik at verditallene i selgerverdi $X'_{.k}$ deflateres i neste omgang til verditall i 1970-priser, $\bar{X}'_{.k}$. Egentlig er det basisverdiene og ikke selgerverdiene som deflateres, men hovedlinjen i opplegget kan likevel framgå av beskrivelsen ovenfor (for deflatering, se dokumentasjonsnotat nr. 17 om beregninger i faste priser). For å gjennomføre denne deflateringen benyttes engrosprisindekser og andre indekser som beskriver prisutviklingen i selgerverdiene (basisverdiene) med basis i 1970. Omregningen til $\bar{X}'_{.k}$ skjer ved bruk av samme bruttoavanser som gjaldt i 1970, og vi får dermed et estimat for privat konsum av de enkelte konsumgrupper regnet i faste kjøperverdier for de etterfølgende år.

Det som hittil er beskrevet kan sies å danne den rent mekaniske del av beregningsprosessen. Etter at konsumtallene er beregnet så langt, kommer ulike typer av vurderinger inn i bildet. Det legges vekt på å kontrollere at utviklingen i kjøperprisene, bruttoavansene og lagertallene (for de varer som hovedsakelig går til konsum) synes rimelig fra år til år. I dette kontrollopplegget er graden av vurderinger varierende. Vi har et godt prismateriale for konsumpriser (kjøperpriser) som er godt koordinert med konsumgruppe-spesifikasjonene i nasjonalregnskapet og det legges derfor stor vekt på å justere konsumtallene slik at forholdet mellom $X_{.k}$ og $\bar{X}_{.k}$ for de enkelte grupper svarer noenlunde til de respektive konsumprisindekser m.h.t. årlig utvikling. I denne justeringen rettes normalt tallene i faste priser, $\bar{X}'_{.k}$.

Det må her skjelnes mellom foreløpige og endelig regnskap. Ovenfor er skissert hvordan beregningene utføres i et endelig regnskap. Vi ser her at justering av kjøperverdiene i faste priser for innarbeiding av konsumprismaterialet innebærer at bruttoavanseprosentene i fastpristallene vil kunne avvike fra bruttoavanseprosentene i basisåret 1970. I et foreløpig regnskap er det volumindekser for $\bar{X}'_{.k}$ og prisindekser for $x'_{.k} : \bar{X}'_{.k}$ for inflatering (ikke deflatering) som danner utgangspunktet for de maskinelle beregningene. En konsekvens av dette er at rettingen i dette tilfellet foregår i de løpende tallene for justeringen til konsumprisene (i første rekke bruttoavansene ene og alene hvis verdiindeksene for kjøperverdiene gir rom for slike justeringer, ellers kan det bli tale om justeringer av fastpristallene også her, eller at justeringer skjer i

løpende tall for beslektede konsumgrupper).

Bruttoavansene i løpende priser kan bli justert som følge av studium av lagerendringstall og avanseprosent over tiden. Dette skjer på varenivå, for de viktigste konsumvarer. I dette studiet trekkes ikke primærstatistikk inn i nevneverdig grad, egnet lagerstatistikk og direkte avansestatistikk i systematisk omfang eksisterer da heller ikke. I stedet har en som ambisjonsnivå strebet mot tallserier med tilstrekkelig grad av rimelighet i utviklingen. Som basis for vurderinger av denne karakter er utarbeidet kontrolldata for lagerendringer og avanseprosent. Svært ofte vil justeringer motivert både ut fra lagertall og avanseprosent kunne ivaretas i ett, f.eks. en urimelig høy avanseprosent og et urimelig høyt lageropplegg vil kunne justeres bort ved å øke varens konsum til selgerverdi (men kanskje holde kjøperverdien konstant). Slike vurderinger av avansene og lagertallene blir normalt begrenset til endelig regnskap og 7-sifrede varer.

For leveransene til andre anvendelser enn privat konsum er de maskinelle beregningsmetodene bygd opp på tilsvarende måte som for leveranser til privat konsum. Industristatistikken gir f.eks. opplysninger om innkjøp av råstoff etc. til løpende kjøperpriser eksklusive merverdiavgift. Legger vi til merverdiavgiften, får vi $(X_{1i,j} + X_{2i,j})$, dvs. vareinnsatsen til kjøperverdi. Omregningen fra kjøperverdi til selgerverdi blir som for privat konsum, maskinelt ved bruk av såkalte avansekort, ett for hver strøm i regnskapets forbruksside, (vare-sektor-strøm).

Det er to forhold som gjør beregningene for disse andre anvendelsene mer usikre. For det første ble bruttoavanseprosentene ikke revidert ved siste hovedrevisjon, dvs. vi bygger fremdeles på gamle avanseprosent, trolig innhentet ca. 1960. For det andre har vi ingen mulighet for å kontrollere prisene for kjøperverdiene, slik som tilfellet er med konsumprisindeksen for privat konsum.

Det er åpenbart at den beregningsmåten som vi her har skissert for bruttoproduksjonen i varehandel er beheftet med relativt store svakheter. Beregningsmåten er i hovedsak den samme som den som ble anvendt før omleggingen av nasjonalregnskapet til nytt system, men visse forbedringer er gjennomført. Preget av residualberegning gjelder fortsatt for varehandelssektoren, men ny primærstatistikk kan sette situasjonen i nytt lys, f.eks. ved direkte avansestatistikk og produksjonsstatistikk for varehandelen. Grunnleggende data for varestrømanalyser åpner perspektiver med konsekvenser for behandlingen av varehandelssektoren i nasjonalregnskapet, bl.a. blir spørsmålet om oppdeling i engroshandel og

detaljhandel aktualisert.

I 1972 var beregnet bruttoproduksjon i varehandelen 20 123 mill.kr. Av dette falt 19 128 mill.kr. (95,1 prosent) på bruttohandelsavansene. Differansen på 995 mill.kr. dekker eksport og import av provisjoner m.v. (726 mill.kr.), registreringsavgift på brukte biler (136 mill.kr.), honorarer og diverse andre tjenester, eksport (84 mill.kr.), kommisjonærprovisjon for Norsk Tipping A/S (35 mill.kr.), dessuten også omsetning av brukte konsumvarer (14 mill.kr.), en tvilsom post som visstnok gjelder brukte klær. Her er det å bemerke at varestrømmer som tar hånd om avanser ved omsetning av brukte varer i alminnelighet mangler i bruttoproduksjonstallet for varehandelen.

Den totale bruttoavance i 1972 fordelte seg med 11 520 mill.kr. - 60 prosent - på leveranser til privat konsum, 3 885 mill.kr. - 20 prosent - på vareinnsats, 2 952 mill.kr. - 15 prosent - på bruttoinvesteringer, 493 mill.kr. - 3 prosent - på eksport og 278 mill.kr. - 2 prosent - på offentlig konsum. Den summariske bruttoavanceprosent var 20, regnet for alle varer under ett og i forhold til disse varers selgerverdi.

For sammenlikningens skyld kan nevnes at den totale vareomsetningen i detaljhandelen i 1972 utgjorde 38 731 mill.kr. og i varehandel totalt 109 250 mill.kr. Den omsetningsverdien som gjelder total leveranse til forbruk (inkl. investering) er uråd å bestemme fra varehandelsstatistikken slik den nå foreligger, men tallet er ventelig 3-4 ganger høyere enn bruttoproduksjonen i varehandel, slik den framkommer i nasjonalregnskapet.

I vedlegget er det for årene 1970-1974 presentert nasjonalregnskapstall for varehandelssektoren, fra bruttoproduksjon ned til eierinntekt. Tallene er foreløpige tall som gjaldt våren 1975.

5. Nærmere om innsatsfaktorene i varehandelen

På produksjonskontoens debetside finner vi vareinnsatsen og dessuten bruttoproduktet som saldopost. For varehandelen er det spesielt transporttjenester, husleie og andre tjenester, samt emballasje o.l. som er av stor betydning når det gjelder vareinnsats. Som nevnt er transportomkostningene inkludert på creditsiden ved at de inngår i bruttohandelsavansene. En stor del av transportytelsene kommer imidlertid fra andre sektorer enn varehandelen og dette avspeiler seg ved at de registreres som vareinnsats i varehandelen. Når det gjelder husleie, er dette en tjeneste levert fra sektoren "Utleie av andre bygg". De tjenestene som leveres fra denne sektoren går for en stor del til varehandelen. Bruken

av bygninger og anlegg i varehandelen blir nå registrert som vareinnsats og betyr at kapitalslitet her begrenser seg til depresieringen på butikkinnredninger etc. Årsaken til at bygninger og anlegg ikke behandles som en del av primærfaktorene i varehandelssektoren skyldes vel i første rekke at datagrunnlaget er noe svakt.

Datagrunnlaget for vareinnsats er direkte svakt. Tallene er basert på mer eller mindre faste fordelingsnøkler (etter sektor for de varer og tjenester som forekommer, hovedsaklig leveranser fra tjenesteytende sektorer, delvis ført via en eller flere fordelingskonti). Vurderinger ut fra utviklingen i varehandelens eierinntekt og dens totale kryssløpskoeffisient har ofte ført til rettelser i vareinnsatsen, dels fordi usikkerheten sannsynligvis er større her og dels fordi dette er lettere å gjennomføre for vareinnsats enn for bruttoproduksjon.

Før den nye utformingen av Industristatistikken forelå fra og med året 1972, var det en tendens til at en uforholdsmessig stor del av forbruket av uspesifiserte varer og tjenester fant veien til varehandelssektoren. Siden er både tilgang og forbruket i andre sektorer, spesielt industrien, blitt revidert og medfører et bedre estimat på forbruket i varehandelen.

Det er viktig å presisere at innkjøpsverdien av varer for videre omsetning (handelsvarer) ikke kommer inn i vareinnsatsbegrepet.

Bruttoproduktet i varehandelen blir ved den beregningsmåten som følges en størrelse som det er knyttet stor usikkerhet til. Dette kommer da også til uttrykk i de spesifikasjoner som gjelder komponenter i bruttoproduktet, med bestemmelse av eierinntekten som en restpost. Grunnet usikkerheten er det neppe grunn til å tro at tallmaterialet i nasjonalregnskapet er særlig egnet til å kaste lys over lønnsomheten i varehandelen.

Bruttoproduktet utgjør en sum av følgende grupper av primærinnsatsfaktorer (komponenter):

Kapitalslit, indirekte skatter (merverdiavgift, andre vareavgifter, sektoravgifter), subsidier (varesubsidier, sektorsubsidier), lønnskostnader (kontantlønn, naturallønn, andre ytelser til beste for lønnstakerne, arbeidsgiveravgift til folketrygden m.v.) og eierinntekt.

Kapitalslitet i varehandelen dekker realkapitalartene transportmidler (biler m.v.) og maskiner, inventar, redskap. Bygninger er som før nevnt ført til sektoren "utleie av andre bygg".

Indirekte skatter dekker bortimot 60 avgiftsarter i nasjonalregnskapet. Nedenfor er gjengitt de av artene som antas å berøre varehandels-

sektoren. Som oftest er det ikke noe stort problem å allokere avgiftene til næringssektorer (som betalende sektorer) men for enkelte arter må dette baseres på faste fordelingsnøkler eller skjønn, og der dette er tilfelle er svært ofte varehandelssektoren involvert.

Avgiftsarter	Varehandelen eneste betal- ende sektor	Varehandelen en av flere bet. sektorer	Fordelings- nøkkel etter skjønn, indi- katorer o.l.
Merverdiavgift, varehandel (i avansen)	x		
Investeringsavgift, repa- rasjoner og hj.stoffer ...		x	x
Oms.avgift på brennevin, vin m.v. - verdiavg.	x		
Oms.avgift på brennevin, vin m.v. - mengdeavg.	x		
Avgift på bensin	x		
Mineraloljeavgift	x		
Avgift på fisk m.v. for prisregulering	x		
Kraftforavgift	x		
Overskudd i A/S Vinmono- polet	x		
Avgift på prøvenummer		x	x
Vektavgift, bensindrevne lastebiler		x	x
Kilometeravgift, egen- transport		x	x
Vektavgift, ikke-bensin- drevne lastebiler		x	x
Årsavg. på pers.biler, og motorsykler, næringslivet.		x	x
Apotekavgift	x		
Gebyrer til politi, retts- vesen		x	x
Patent- og justergebyrer .		x	x
Andre gebyrer, stat		x	x
Forskott, deposita	x		
Avgift over Finansdeparte- mentets fonds		x	
Avgift til Statens korn- forretning	x		
Sektoravgift, trygdeforv. ang. fiskere	x		

Subsidiene har en liknende bred spesifikasjonsgrad (ca. 30 arter) som indirekte skatter. Følgende subsidiearter er antatt å gå til varehandelssektoren, fullt ut eller delvis:

Subsidiearter	Varehandelen alene	Varehandelen en blant flere	Ford.nøkkel etter skjønn o.l.
<u>Pristilskott til norsk</u> korn og matmel	x		
Andre pristilskudd, mat- varer - varehandel	x		
Subsidier på fisk	x		
Subsidier på kunstgjødning, frakttilskott	x		
Andre pristilskott - andre varer	x		
Tilskott over Kraftfør- fondet, varesubsidier	x		
Tilskott over Prisdirek- toratets fonds, vare- subsidiar	x		
Investeringsstilskott		x	
Andre tilskott over be- vilgningsregnskapet		x	
Tilskott over Prisdirekto- ratets fonds, sektorsub- sidier		x	(x)
Tilskott over Kraftfør- fondet, sektorsubsidiar ..			(x)
Tilskott over Finansdep- artementets fonds		x	
Forskott, deposita	x		x
Sektorsubsidiar, trygde- forvaltningen	x		x

Datagrunnlaget for vareavgiftene og varesubsidiene er dels offentlige regnskaper, dels nasjonalregnskapets varestrømmer. Påløpt verdi er i praksis bare beregnet for merverdiavgiften, brennevinsavgiftene og bensinavgiften i listen foran. Investeringsavgiften beregnes også. Verdibeløpene for de andre avgiftene og for alle subsidiene er gitt til bokført verdi.

Lønnskostnadene er for varehandelens vedkommende dekomponert på tre arter. Naturallønn beregnes ikke. Datagrunnlaget er basert på

sysselsetting og lønnsatser for kontantlønnen, tillegget i form av andre ytelser til beste for lønnstakerne (private pensjonsordninger m.m.) er basert på anslag. Arbeidsgiveravgiften er beregnet påløpt på grunnlag av kontantlønnen, modifisert i forhold til sum påløpt arbeidsgiveravgift til folketrygden som Rikstrygdeverket beregner. Arbeidsgiveravgift til andre trygdeordninger kommer også inn i lønnsbegrepet, av disse berører pensjonstrygden for apoteketaten og en del av "tilleggsinnskottene" til Statens Pensjonskasse varehandelssektoren.

Vedlegg 1. Sektorregnskap for varehandelen (NR. sektor 23 720)

	Mill.kr.				
	1970	1971	1972	1973	1974
Bruttoproduksjon i alt	16 275	18 214	20 123	22 441	25 434
Basisavanse	11 686	12 853	14 229	15 967	18 223
Merverdiavgift, i avansen ...	2 379	2 647	2 921	3 262	3 767
Andre vareavgifter	1 965	2 196	2 471	2 952	2 737
Varesubsidier	448	384	493	692	345
Handelsavanse	15 582	17 312	19 128	21 489	24 382
Annen produksjon	693	902	995	952	1 052
Vareinnsats i alt	5 721	6 265	6 850	7 715	9 489
Tjenester tilkn. lagring, transport	1 521	1 633	1 872	1 942	2 303
Husleie	522	577	610	657	825
Andre tjenester	1 482	1 805	2 058	2 428	2 993
Reparasjoner	717	833	1 010	992	1 175
Annen vareinnsats	1 479	1 417	1 300	1 696	2 193
Bruttoprodukt	10 554	11 949	13 273	14 726	15 945
Kapitalslit	820	901	1 031	1 147	1 347
Nettoprodukt	9 734	11 048	12 242	13 579	14 598
Indirekte skatter	4 065	4 590	5 261	6 001	6 100
Påløpt merverdiavgift	1 768	2 003	2 329	2 554	2 827
Andre vareavgifter	1 965	2 196	2 471	2 952	2 737
Andre indirekte skatter	332	391	461	495	536
Subsidier	1 051	1 061	1 107	1 355	1 442
Varesubsidier	448	384	493	692	345
Andre subsidier	603	677	614	663	1 097
Faktorinntekt	6 720	7 519	8 088	8 933	9 940
Lønnskostnader	4 935	5 809	6 735	7 729	8 760
Kontantlønn	4 385	5 085	5 767	6 516	7 378
Arbeidsgiveravgift, trygder .	465	631	863	1 097	1 252
Andre sosiale ytelser	85	93	105	116	130
Eierinntekt	1 785	1 710	1 353	1 204	1 180

OVERSIKT OVER UTGITTE OG PLANLAGTE
DOKUMENTASJONSNOTATER OM NASJONALREGNSKAPET

I. UTGITTE NOTATER:

1. Liv Bjørnland: Det norske nasjonalregnskapet: Dokumentasjonsnotat nr. 5. Behandling av "oljesektorene" i nasjonalregnskapet. Arbeidsnotat IO 75/4 fra Statistisk Sentralbyrå.
2. Bjørn Stenseth og Odd Ystgaard: Det norske nasjonalregnskapet. Dokumentasjonsnotat nr. 18. Inntekts- og kapitalregnskapet. Arbeidsnotat IO 75/7 fra Statistisk Sentralbyrå.
3. Erling Fløttum: Det norske nasjonalregnskapet. Dokumentasjonsnotat nr. 6. Sektorberegninger for varehandel. Arbeidsnotat fra Statistisk Sentralbyrå.

II. PLANLAGTE NOTATER:

1. Erik Homb: Det norske nasjonalregnskapet. Dokumentasjonsnotat nr. 1. Struktur, begreper, definisjoner og klassifikasjoner. Arbeidsnotat fra Statistisk Sentralbyrå.
2. Svein Røgeberg og Knut Kvisla: Det norske nasjonalregnskapet. Dokumentasjonsnotat nr. 2. Systemopplegg og programstruktur. Arbeidsnotat fra Statistisk Sentralbyrå.
3. Kolbjørn Engernes og Svein Røgeberg: Det norske nasjonalregnskapet. Dokumentasjonsnotat nr. 3. Sektorberegninger for jordbruk, skogbruk og fiske. Arbeidsnotat fra Statistisk Sentralbyrå.
4. Svein Røgeberg: Det norske nasjonalregnskapet. Dokumentasjonsnotat nr. 4. Sektorberegninger for bergverk, industri, kraft- og vannforsyning, og bygge- og anleggsvirksomhet. Arbeidsnotat fra Statistisk Sentralbyrå.
5. Svein Røgeberg: Det norske nasjonalregnskapet. Dokumentasjonsnotat nr. 7. Sektorberegninger for transportsektorene. Arbeidsnotat fra Statistisk Sentralbyrå.
6. Bjørn Stenseth: Det norske nasjonalregnskapet. Dokumentasjonsnotat nr. 8. Sektorberegninger for finansinstitusjonene. Arbeidsnotat fra Statistisk Sentralbyrå.
7. Leif Korbøl: Det norske nasjonalregnskapet. Dokumentasjonsnotat nr. 9. Sektorberegninger for andre tjenesteytende sektorer. Arbeidsnotat fra Statistisk Sentralbyrå.
8. Kolbjørn Engernes: Det norske nasjonalregnskapet. Dokumentasjonsnotat nr. 10. Sektorberegninger for offentlig forvaltning. Arbeidsnotat fra Statistisk Sentralbyrå.
9. Erling Fløttum: Det norske nasjonalregnskapet. Dokumentasjonsnotat nr. 11. Beregning av privat konsum. Arbeidsnotat fra Statistisk Sentralbyrå.
10. Per Skagseth: Det norske nasjonalregnskapet. Dokumentasjonsnotat nr. 12. Beregning av investering, realkapital og kapitalslit. Arbeidsnotat fra Statistisk Sentralbyrå.
11. Kari Engebretsen: Det norske nasjonalregnskapet. Dokumentasjonsnotat nr. 13. Utenriksregnskapet, eksport og import. Arbeidsnotat fra Statistisk Sentralbyrå.

12. Erling Fløttum: Det norske nasjonalregnskapet. Dokumentasjonsnotat nr. 14. Faktorinntektsregnskapet. Arbeidsnotat fra Statistisk Sentralbyrå.
13. Erling Fløttum: Det norske nasjonalregnskapet. Dokumentasjonsnotat nr. 15. Indirekte skatter og subsidier. Arbeidsnotat fra Statistisk Sentralbyrå.
14. Sven Kjelsrud: Det norske nasjonalregnskapet. Dokumentasjonsnotat nr. 16. Beregning av lønn og sysselsetting. Arbeidsnotat fra Statistisk Sentralbyrå.
15. Liv Bjørnland: Det norske nasjonalregnskapet. Dokumentasjonsnotat nr. 17. Beregninger i faste priser. Arbeidsnotat fra Statistisk Sentralbyrå.